

**BIURO
GENERALNEGO INSPEKTORA
OCHRONY DANYCH OSOBOWYCH**

Departament Orzecznictwa, Legislacji i Skarg

Warszawa, dnia 17 czerwca 2008 r.

DOLiS-024/221/08

Prezes

Organizacji Gospodarczej

W związku z sygnalizowanymi Generalnemu Inspektorowi Ochrony Danych Osobowych przez izby rzemieślnicze wątpliwościami dotyczącymi konieczności stosowania przepisów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (t. j. Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926, ze zm.) do zbiorów danych prowadzonych przez cechy i izby rzemieślnicze, zwracam się do Pana z uprzejmą prośbą o podjęcie działań mających na celu upowszechnienie wśród organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła znajomości przepisów powołanej ustawy, a co za tym idzie zapewnienie właściwego ich respektowania.

Podleganie przepisom ustawy o ochronie danych osobowych uzależnione jest przede wszystkim od spełnienia ogólnych przesłanek jej stosowania. Ustawa ta - zgodnie z jej art. 2 ust. 1 - określa zasady postępowania przy przetwarzaniu danych osobowych oraz prawa osób fizycznych, których dane osobowe są lub mogą być przetwarzane w zbiorach danych. Ustawę stosuje się do przetwarzania danych osobowych: w kartotekach, skorowidzach, księgach, wykazach i w innych zbiorach ewidencyjnych oraz w systemach informatycznych, także w przypadku przetwarzania danych poza zbiorem danych. Zgodnie z art. 3 ust. 2 pkt 2 ustawy o ochronie danych osobowych jej przepisy stosuje się do m.in. osób fizycznych i osób prawnych oraz jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, jeżeli przetwarzają dane osobowe w związku z działalnością zarobkową zawodową lub dla realizacji celów statutowych, które mają siedzibę albo miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Podmioty te są w świetle art. 7 pkt 4 ustawy administratorami danych, jeżeli decydują o celach i środkach przetwarzania danych osobowych.

Rozstrzygnięcie kwestii podlegania cechów rzemieślniczych ustawie o ochronie danych osobowych i związanych z nią wątpliwości wymagało przede wszystkim dokonania oceny, czy gromadzone w prowadzonych przez cechy zbiorach informacje o ich członkach stanowią dane

osobowe w rozumieniu ustawy o ochronie danych osobowych. Zgodnie z brzmieniem art. 6 ust. 1 ustawy o ochronie danych osobowych, za dane osobowe uważa się wszelkie informacje dotyczące zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osoby fizycznej. Osobą możliwą do zidentyfikowania jest osoba, której tożsamość można określić bezpośrednio lub pośrednio, w szczególności przez powołanie się na numer identyfikacyjny albo jeden lub kilka specyficznych czynników określających jej cechy fizyczne, fizjologiczne, umysłowe, ekonomiczne, kulturowe lub społeczne (art. 6 ust. 2). Stosownie do ust. 3 powołanego przepisu, informacji nie uważa się za umożliwiającą określenie tożsamości osoby, jeżeli wymagałoby to nadmiernych kosztów, czasu lub działań. Danymi osobowymi będą zatem zarówno takie dane, które pozwalają na określenie tożsamości konkretnej osoby, jak i takie, które nie pozwalają na jej natychmiastową identyfikację, ale są przy pewnym nakładzie kosztów, czasu i działań, wystarczające do jej ustalenia.

Wątpliwości dotyczące stosowania ustawy w zakresie gromadzenia informacji o rzemieślnikach wiązać się mogły z utrwalonym i znajdującym oparcie w orzecznictwie sądów administracyjnych stanowiskiem Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych, zgodnie z którym przepisów ustawy o ochronie danych osobowych nie stosuje się do przetwarzania informacji o osobach prawnych, jednostkach organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej oraz podmiotach prowadzących działalność gospodarczą w oparciu o przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 roku o swobodzie działalności gospodarczej (t. j. Dz. U. z 2007 r. Nr 155, poz. 1095 z późn. zm.) w zakresie, w jakim dane te identyfikują podmiot w obrocie gospodarczym i ściśle wiążą się z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą. Ponadto stosownie do art. 1 ustawy z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle (t.j. Dz. U. 2002 r. Nr 112 poz. 979, ze zm.) osoby fizyczne prowadzące działalność zaliczaną do rzemiosła podlegają jednocześnie przepisom ustawy Prawo działalności gospodarczej.

Jednakże zgodnie z przekazanymi Generalnemu Inspektorowi informacjami cechy rzemieślnicze prowadzą kartoteki, w których zgromadzone są następujące informacje dotyczące rzemieślników – członków danego cechu: imię i nazwisko, imiona rodziców, data i miejsce urodzenia, miejsce zamieszkania, PESEL i NIP. Rodzaj i zakres powyższych informacji przesądza zatem o tym, że informacje te stanowią dane osobowe w rozumieniu ustawy o ochronie danych osobowych. Informacją dotyczącą osoby fizycznej (niewątpliwie zaliczaną do danych osobowych) jest zwłaszcza - zgodnie z art. 31a ust. 1 z dnia 10 kwietnia 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych (tekst jednolity: Dz. U. z 2006 r. Nr 139, poz. 993 z późn. zm.) - numer Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (numer PESEL). Przepis ten stanowi, że numer PESEL jest to 11-cyfrowy, stały symbol numeryczny, jednoznacznie identyfikujący osobę fizyczną, w którym sześć pierwszych cyfr oznacza datę urodzenia (rok, miesiąc, dzień), kolejne cztery -

liczbę porządkową i płeć osoby, a ostatnia jest cyfrą kontrolną służącą do komputerowej kontroli poprawności nadanego numeru ewidencyjnego.

Stanowisko, iż numer PESEL nie identyfikuje przedsiębiorcy, a wyłącznie osobę fizyczną zdaje się prezentować również ustawodawca, który w rozdziale 3 (art. 23-45) ustawy o swobodzie działalności gospodarczej *Ewidencja Działalności Gospodarczej*, który wejdzie w życie z dniem 1 października 2008 r. przewiduje wymóg zamieszczenia numeru PESEL przedsiębiorcy tylko we wniosku o dokonanie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej (art. 27 ust. 2 pkt 1) oraz w decyzji o wpisie (art. 29 ust. 3 pkt 1). Informacje te nie będą już jednak podlegać wpisowi do samej ewidencji – zakres informacji podlegających wpisowi zawiera art. 30 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej.

Jak zasadnie można wnioskować przedstawione uwagi należy również odnosić do izb rzemieślniczych, które zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy o rzemiośle są organizacjami samorządu gospodarczego rzemiosła zrzeszającymi (obok określonych w tym przepisie jednostek organizacyjnych) również rzemieślników nienależących do cechów.

Biorąc pod uwagę powyższe przyjąć należy, że organizacje samorządu gospodarczego rzemiosła są administratorami danych osobowych swoich członków, a tym samym podlegają ustawie o ochronie danych osobowych i zobowiązane są do dopełnienia określonych w jej przepisach obowiązków.

Legalność przetwarzania danych osobowych przez ich administratorów uzależniona jest od spełnienia szeregu obowiązków określonych w przepisach ustawy o ochronie danych osobowych oraz wydanych na jej podstawie aktów wykonawczych. Do najważniejszych z nich należą:

- 1) obowiązek legitymowania się jedną z przesłanek legalności przetwarzania danych, które w odniesieniu do danych osobowych zwykłych określone zostały w art. 23 ust. 1 ustawy, zaś danych szczególnie chronionych – w art. 27 ust. 2,
- 2) obowiązek informacyjny unormowany – w zależności od tego, czy dane zbierane są bezpośrednio od osoby, której one dotyczą, czy też z innego źródła – w art. 24 lub 25 ustawy,
- 3) obowiązek dołożenia szczególnej staranności w celu ochrony interesów osób, których dane dotyczą, poprzez zapewnienie, aby dane były przetwarzane zgodnie z prawem, zbierane dla oznaczonych, zgodnych z prawem celów i nie poddawane dalszemu przetwarzaniu niezgodnemu z tymi celami, merytorycznie poprawne i adekwatne w stosunku do celów, w jakich są przetwarzane, przechowywane w postaci

- umożliwiającej identyfikację osób, których dotyczą, nie dłużej niż jest to niezbędne do osiągnięcia celu przetwarzania (art. 26 ustawy),
- 4) obowiązek respektowania praw osób, których dane dotyczą, określonych w rozdziale 4 ustawy,
 - 5) obowiązek zastosowania środków technicznych i organizacyjnych zapewniających ochronę przetwarzanych danych osobowych przed ich udostępnieniem osobom nieupoważnionym, zabraniami przez osobę nieuprawnioną, przetwarzaniem z naruszeniem ustawy, zmianą, utratą, uszkodzeniem lub zniszczeniem, o których mowa w art. 36 – 39 ustawy, zaś w przypadku przetwarzania danych w systemie informatycznym – w przepisach rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie dokumentacji przetwarzania danych osobowych oraz warunków technicznych i organizacyjnych, jakim powinny odpowiadać urządzenia i systemy informatyczne służące do przetwarzania danych osobowych (Dz. U. Nr 100, poz. 1024),
 - 6) wynikający z art. 40 ustawy obowiązek zgłoszenia zbioru danych osobowych do rejestracji Generalnemu Inspektorowi Ochrony Danych Osobowych, z wyjątkiem przypadków, o których mowa w art. 43 ust. 1 pkt 1 – 11.

W kontekście realizowania przez organizacje samorządu gospodarczego rzemiosła obowiązku, o którym mowa w w/w pkt 1 stwierdzić należy, iż do przesłanek legalności przetwarzania danych tzw. zwykłych (do których należą: imię i nazwisko, imiona rodziców, data i miejsce urodzenia, miejsce zamieszkania, PESEL i NIP) należy działanie na podstawie właściwych – odrębnych od ustawy o ochronie danych osobowych - przepisów prawa. Art. 23 ust. 1 pkt 2 ustawy o ochronie danych osobowych stanowi, że przetwarzanie danych osobowych jest legalne, gdy jest to niezbędne dla zrealizowania uprawnień lub spełnienia obowiązków wynikających z przepisów prawa, w przedmiotowym przypadku - przepisów ustawy o rzemiosle. Podstawą przetwarzania danych przez organizacje samorządu gospodarczego rzemiosła, które tworzone są z inicjatywy członków na zasadzie dobrowolnej przynależności, będą odpowiednie przepisy tej ustawy określające zadania tych organizacji, z uwzględnieniem szczegółowych postanowień ich statutów.

W odniesieniu do obowiązku określonego w pkt 5 informuję, iż stosownie do art. 36 powołanej ustawy, każdy administrator danych jest obowiązany zastosować środki techniczne i organizacyjne zapewniające ochronę przetwarzanych danych osobowych odpowiednią do zagrożeń oraz kategorii danych objętych ochroną, a w szczególności powinien zabezpieczyć dane przed ich udostępnieniem osobom nieupoważnionym, zabraniami przez osobę nieuprawnioną, przetwarzaniem

z naruszeniem ustawy oraz zmianą, utratą, uszkodzeniem lub zniszczeniem. Przytoczony przepis zobowiązuje każdego administratora danych do wprowadzenia takich środków oraz rozwiązań technicznych i organizacyjnych, które zapewnią danym osobowym, w konkretnych warunkach i okolicznościach przetwarzania, skuteczną ochronę przed potencjalnymi zagrożeniami.

Jednocześnie wskazuję, że administrator danych zobowiązany jest do prowadzenia dokumentacji opisującej sposób przetwarzania danych oraz środki zapewniające ochronę przetwarzanych danych. Zgodnie z § 3 ww. rozporządzenia administrator danych obowiązany jest do opracowania w formie pisemnej i wdrożenia polityki bezpieczeństwa i instrukcji zarządzania systemem informatycznym służącym do przetwarzania danych osobowych.

Warto w tym miejscu nadmienić, że obowiązki określone w pkt 1-5 ciążyą na administratorze danych niezależnie od tego, czy zbiór danych podlega zgłoszeniu do rejestracji Generalnemu Inspektorowi Ochrony Danych Osobowych czy też – jak to ma miejsce w przypadku stowarzyszeń - - nie. Zgodnie bowiem z art. 43 ust. 1 pkt 4 powołanej ustawy z obowiązku rejestracji zwolnieni są administratorzy danych osób u nich zrzeszonych.

Na zakończenie wskazuję, że pomocne informacje związane z problematyką przetwarzania danych osobowych, w tym dotyczące właściwego zabezpieczenia danych, treść obowiązujących w tym zakresie aktów prawnych, znajdują się na stronie internetowej: www.giodo.gov.pl.